

**MAKTABGACHA TA'LIMDA SIFAT INQIROZI: ZAMONAVIY
PEDAGOGIK YONDASHUVLAR ASOSIDA BOLALARDA XXI ASR
KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI**

Abdumuminova Labar Abdujabbarovna

*Chirchiq shahar Maktabgacha va maktab ta'lim bo'lim tasarrufidagi 37-sonli Davlat
maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori*

Annotatsiya: Maqsad: mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimining bugungi kundagi eng dolzarb muammolaridan biri – ta'lim sifati va bolalarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish masalasi tahlil qilinadi. Usul: ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, kuzatish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Natija: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash, tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish hamda oila–MTT hamkorligini kuchaytirish zarurligi aniqlandi. Xulosa: bolalarni kelajak hayotiga tayyorlash uchun ta'lim mazmunini yangilash, raqamli va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan integrativ yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari pedagoglar, tadqiqotchilar va ta'lim tashkilotchilari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ta'lim sifati, XXI asr ko'nikmalari, innovatsion texnologiyalar, pedagog kompetensiyasi, bolalarni rivojlantirish.

Kirish

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonlari inson kapitaliga bo'lgan talabni tubdan o'zgartirmoqda. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining strategik bo'g'ini sifatida e'tirof etilmoqda. Chunki aynan maktabgacha yosh davrida bolaning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiylashuvi va keyingi ta'lim bosqichlariga tayyorgarligi uchun zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalar rivojlanadi.

Mashhur pedagog K.D. Ushinskiy: "Tarbiya inson taqdirini hal qiluvchi eng buyuk kuchdir", deb ta'kidlagan. Darhaqiqat, bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifa bolani nafaqat maktabga, balki kelajak hayotiga tayyorlashdan iboratdir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda maktabgacha ta'lim sohasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq, mavjud yutuqlarga qaramay, ta'lim sifati, pedagoglarning zamonaviy kompetensiyalari, bolalarda kreativ fikrlash va muammolarni hal etish ko'nikmalarini shakllantirish bilan bog'liq muammolar saqlanib qolmoqda.

Mazkur maqola maktabgacha ta'lim tizimining dolzarb muammolarini yoritish, ularni bartaraf etishning ilmiy-amaliy yo'llarini asoslash hamda ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqishga bag'ishlangan.

Asosiy qism

Maktabgacha ta'lim tizimining dolzarb muammolari

1. Ta'lim sifatini baholash mexanizmlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi

Maktabgacha ta'limda sifatni ta'minlash muammosi bugungi kunning eng muhim masalalaridan biridir. Ayrim hollarda bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlari faqat bilim hajmi

bilan baholanib, ularning ijtimoiy-emotsional, kommunikativ va ijodiy qobiliyatlari yetarlicha hisobga olinmaydi.

Tavsiyalar:

- rivojlanish indikatorlari asosida monitoring tizimini joriy etish;
- xalqaro tajribalarni milliy sharoitga moslashtirish;
- bolalarni kompleks diagnostika qilish texnologiyalaridan foydalanish.

2. Tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish zarurati

Pedagog shaxsining kasbiy salohiyati ta'lim sifati bilan bevosita bog'liq. Zamonaviy tarbiyachi innovatsion texnologiyalarni qo'llay olishi, bolalar psixologiyasini chuqur bilishi hamda individual yondashuv asosida faoliyat yuritishi lozim.

Muhim kompetensiyalar:

- kommunikativ kompetensiya;
- raqamli kompetensiya;
- kreativ yondashuv;
- refleksiv faoliyat;
- inklyuziv ta'lim ko'nikmalari.

3. XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish muammosi

Jahon iqtisodiy forumi ma'lumotlariga ko'ra, kelajak kasblarida quyidagi ko'nikmalar ustuvor ahamiyat kasb etadi:

- tanqidiy fikrlash;
- muammoni hal etish;
- kreativlik;
- hamkorlikda ishlash;
- moslashuvchanlik;
- kommunikativlik.

Biroq ayrim maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mashg'ulotlar hanuz reproduktiv xarakterga ega bo'lib, bolalarning mustaqil fikrlashi uchun yetarli imkoniyat yaratmaydi.

Amaliy tavsiyalar:

- loyiha asosidagi ta'limni qo'llash;
- STEAM elementlarini joriy etish;
- rolli va qidiruv o'yinlarini ko'paytirish;
- tadqiqotchilik faoliyatiga yo'naltirilgan topshiriqlarni tashkil etish.

4. Oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligining sustligi

Bolaning rivojlanishida oila yetakchi omil hisoblanadi. Tarbiyaviy ta'sirning uzviyligi ta'minlanmagan hollarda kutilgan natijaga erishish qiyinlashadi.

Tavsiyalar:

- ota-onalar uchun pedagogik seminarlar tashkil etish;
- raqamli platformalar orqali muntazam muloqotni yo'lga qo'yish;
- oilaviy loyihalarni amalga oshirish;
- ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb etish.

5. Inklyuziv ta'limni rivojlantirish zarurati

Har bir bolaning sifatli ta'lim olish huquqi mavjud. Maxsus ehtiyojli bolalarni teng imkoniyatlar bilan ta'minlash insonparvar jamiyatning muhim ko'rsatkichidir.

Takliflar:

- tarbiyachilarni inklyuziv ta'lim bo'yicha qayta tayyorlash;
- moslashtirilgan didaktik materiallar yaratish;
- mutaxassislar bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- inklyuziv madaniyatni shakllantirish.

Maktabgacha ta'limni rivojlantirish bo'yicha ustuvor yo'nalishlar

Yuqoridagi muammolarni hal etish maqsadida quyidagi yo'nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Ta'lim mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish;
2. Pedagoglarning innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlash;
3. Raqamli ta'lim resurslaridan samarali foydalanish;
4. Xalqaro tajribalarni milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish;
5. Oila–MTT–mahalla hamkorligini mustahkamlash;
6. Bolaning individual rivojlanish trayektoriyasini hisobga olish.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim sifati va bolalarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish masalasi bugungi kunning eng dolzarb pedagogik muammolaridan biri hisoblanadi. Ushbu muammoni hal etish pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda oila bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yishni talab etadi.

Shuningdek, bolani kelajak hayotiga tayyorlashga qaratilgan integrativ yondashuvlar, kreativ ta'lim muhiti va zamonaviy baholash tizimlarini joriy etish ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'limga kiritilgan har bir investitsiya jamiyatning intellektual va ma'naviy taraqqiyotiga qo'shilgan muhim hissadir. Zero, bugungi bolalar – ertangi taraqqiyot bunyodkorlaridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kitob. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Pedagogika, 1991. – 480 b.
2. Kitob. Ushinskiy K.D. Inson tarbiya predmeti sifatida. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 256 b.
3. Maqola. OECD. Starting Strong: Early Childhood Education and Care. – Paris: OECD Publishing, 2017.
4. Gazeta. "Yangi O'zbekiston" gazetasi. Maktabgacha ta'lim tizimidagi islohotlar va istiqbolli vazifalar. – 2025 yil, 18 mart soni.
5. Ommaviy axborot vositasidan. O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi. "Maktabgacha ta'lim: sifat va samaradorlik masalalari" ko'rsatuvi. – 2025 yil.
6. Internet xizmatidan. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining rasmiy sayti. – <https://www.uzedu.uz>

7. Ma'lumotlar bazasidan. UNICEF. Early Childhood Development Reports. – 2024.
8. Ilmiy maqola. Heckman J. Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children // Science. – 2006. – Vol. 312. – P. 1900–1902.
9. Normativ hujjat. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishga oid qaror va farmonlari to'plami. – Toshkent, 2024.
10. Boshqa manba. Jahon iqtisodiy forumi. The Future of Jobs Report. – Geneva, 2025.